

## I. UWAGI OGÓLNE

Zgodnie z art. 123 ust. 1 ustawy Prawo lotnicze zabrania się wykonywania przez statki powietrzne lotów próbnych, akrobacyjnych oraz organizowania pokazów lotniczych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności. Ustawa nie definiuje pojęcia lotu próbnego ani lotu akrobacyjnego. Zawiera natomiast definicję pokazu lotniczego, zawartą w art. 123 ust. 1a. Zgodnie z art. 123 ust. 1f ustawy, w drodze rozporządzenia zostaną określone: wyjątki od zakazów, o których mowa w ust. 1 (p. 1), szczegółowe wymogi bezpieczeństwa podczas organizacji i prowadzenia pokazów (p.2) oraz szczegółowe warunki organizacji i prowadzenia pokazów oraz lotów próbnych i akrobacyjnych (p.3).

Uwzględniając regulację ustawy Prawo lotnicze należy więc odróżniać loty wykonywane w ramach **pokazów lotniczych**, które powinny odbywać się z zachowaniem „szczegółowych wymogów bezpieczeństwa podczas organizacji i prowadzenia pokazów” oraz „szczegółowych warunków organizacji i prowadzenia pokazów” (określonych w rozporządzeniu) od **lotów próbnych i lotów akrobacyjnych**, które są dopuszczalne nad osiedlami lub skupiskami ludności tylko gdy rozporządzenie wykonawcze na to zezwoli, przy zachowaniu warunków organizacji i prowadzenia tych lotów określonych rozporządzeniem.

Należy zaznaczyć, że loty próbne i akrobacyjne są zakazane – co do zasady - nad osiedlami i innymi skupiskami ludności. Wykonywanie zatem lotów próbnych czy akrobacyjnych w sposób zapewniający, że nie są one wykonywane nad osiedlem lub innym skupiskiem ludności, jest dozwolone. Potwierdza to art. 211ust. 1. punkt 9 ustawy Prawo lotnicze, sankcjonujący jako czyn zabroniony „wykonywanie lotu próbnego, akrobacyjnego nad osiedlem lub innym skupiskiem ludności”. Powyższe oznacza, że rozporządzenie wykonawcze z art. 123 ust. 1f ustawy powinno przede wszystkim określać szczegółowe warunki organizacji i prowadzenia lotów próbnych i akrobacyjnych wykonywanych nad osiedlami i skupiskami ludności, wyraźnie dopuszczając takie loty na zasadzie wyjątku od zasady wyrażonej w art. 123 ust. 1 ustawy. Potwierdza to także wytyczna do rozporządzenia, które powinno „uwzględnić bezpieczeństwo osób zamieszkałych lub przebywających w osiedlach i skupiskach ludności”. Dotychczasowa regulacja lotów próbnych i akrobacyjnych tak właśnie była ujmowana. Kolejne akty wykonawcze regulowały loty próbne i akrobacyjne, jeśli były one wykonywane nad „osiedlami lub skupiskami ludności”<sup>1</sup>.

Ujęcie w rozporządzeniu warunków wykonywania lotów akrobacyjnych wykonywanych nie nad osiedlami czy skupiskami ludności w rozporządzeniu wykonawczym wydaje się jednak dopuszczalne (i pożądane), ze względu na regulacje dotyczące ruchu lotniczego.

---

<sup>1</sup> Zob. § 1.1 i § 2.2 zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 1.08.1964 r. w sprawie wyjątków od zakazów ustalonych w art. 48 ust. 1 Prawa lotniczego, czy § 1.1 i § 2.2 wciąż obowiązującego rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie wyjątków od zakazy wykonywania lotów próbnych i akrobacyjnych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności

Zgodnie z 3.1.7 Załącznika 2 ICAO, loty akrobacyjne są dozwolone na zasadach określonych „przez właściwą władzę”. Według stanowiska ULC „właściwą władzą” jest co prawda PAŻP (zob. pismo ULC z 10.01.2012 r, <http://www.latajmybezpiecznie.pl/zgloszenia/rok-2011/208-322011-niejasnosci-prawne-zwiazane-z-vfr-noc> ), jednak ujęcie zasad wykonywania wszystkich lotów akrobacyjnych w rozporządzeniu wykonawczym przyczyni się do jasności i pewności stanu prawnego. Poza tym ujęcie zasad dla lotów akrobacyjnych jako regulacji szczególnej umożliwi wykonywanie lotów na zasadach innych wynikające z zasad ruchu lotniczego (np. dopuszczenie obniżenia wysokości w locie akrobacyjnym poniżej 300 lub 150 metrów wynikających z Załącznika 2 ICAO).

Nasuwa się jeszcze ogólna uwaga, że nazwa projektowanego rozporządzenia powinna uwzględniać delegację ustawową, tj. przede wszystkim odnosić się do pokazów lotniczych, które mają swoją regulację w ustawie, a w dalszej kolejności do lotów próbnych i akrobacyjnych (np. rozporządzenie w sprawie organizacji i prowadzenia pokazów lotniczych oraz lotów próbnych i akrobacyjnych). W każdym bądź razie nie powinno się w proponowanym rozporządzeniu mylić lotów akrobacyjnych z lotami pokazowymi - akrobacyjnymi (tj. na pokazach lotniczych).

## **II. LOTY AKROBACYJNE A LOTY POKAZOWE**

Pomijając kwestię lotów próbnych, należy w pierwszej kolejności podnieść, iż brak jest definicji lotu akrobacyjnego w ustawie. Zdefiniowanie lotu akrobacyjnego w rozporządzeniu wykonawczym wydaje się jednak możliwe, aby jasno wskazane były wyjątki od zakazu lotów akrobacyjnych nad osiedlami i innymi skupiskami ludności. Proponowana definicja lotu akrobacyjnego, przejęta z Załącznika II ICAO („umyślne wykonywanie manewrów lub figur przez pilotującego statek powietrzny, powodujące nagłą zmianę jego położenia, nienormalne położenie lub nienormalną zmianę prędkości”) odpowiada przede wszystkim lotom akrobacyjnym na pokazach lotniczych (lot akrobacyjny pokazowy). Nie uwzględnia jednak specyfiki lotów akrobacyjnych w ramach szkolenia i treningu, a przede wszystkim zawodów lotniczych. W takich właśnie lotach trudno mówić „nienormalnym położonemu lub nienormalnej zmianie prędkości”, skoro chodzi o statki powietrzne i pilotów, dla których wykonywanie figur akrobacyjnych jest normalnym położeniem, a zmiany prędkości, wysokości czy przeciążenia są naturalnym elementem akrobacji lotniczej. Dlatego też należy odróżniać:

- ➔ lot akrobacyjny pokazowy, dopuszczony jako lot akrobacyjny „nad skupiskiem ludności” w ramach pokazów lotniczych
- ➔ lot akrobacyjny poza pokazami lotniczymi

W celu ujęcia obu rodzajów lotów akrobacyjnych proponujemy uzupełnienie definicji opisowej z Załącznika 2 ICAO wzorem definicji EASA PART FCL („*celowe wykonywanie manewrów lub figur przez pilotującego statek powietrzny, powodujące nagłą zmianę jego położenia, nienormalne położenie lub nienormalną zmianę prędkości*”, które nie jest niezbędne do wykonywania normalnego lotu, ani w procesie szkolenia innego niż szkolenie akrobacyjne”).

## UWAGI AEROKLUBU POLSKIEGO DOTYCZĄCE LOTÓW AKROBACYJNYCH

Jednocześnie wnosimy o dodanie zapisu, że lotem akrobacyjnym jest także „*lot wykonywany w ramach szkolenia, treningu lub zawodów, wykonywany zgodnie z odpowiednimi programami szkolenia lub regulaminami sportowymi*”.

Podkreślić należy, że dotychczasowe regulacje wyraźnie odróżniały wykonywanie lotów akrobacyjnych „zwykłych” - w strefie akrobacyjnej wyznaczonej przez zarządzającego lotniskiem oraz „pokazowych” - w strefie wyznaczonej na potrzeby pokazów lotniczych. Dlatego też reguły dla lotów akrobacyjnych powinny mieć tylko **odpowiednie** zastosowanie dla lotów akrobacyjnych pokazowych. Samo zaś wyznaczanie strefy lotów akrobacyjnych powinno być odmienne dla lotów akrobacyjnych „zwykłych” oraz dla pokazów lotniczych. Tymczasem w proponowanej regulacji brak jest zasad wyznaczania „strefy pokazu lotniczego”.

Nie chcąc rozwijać uwag szczegółowych, pozostaje ograniczyć się do najważniejszych mankamentów przedstawionego do konsultacji społecznych projektu (w odniesieniu do lotów akrobacyjnych):

1. pojęcie „obszar lotniska” nie jest odpowiednie (strefy akrobacyjne w okolicy lotniska zazwyczaj nie pokrywają się z granicami lotnisk, lecz są „w rejonie” tj. w ATZ);
2. zamiast pozytywnej opinii PAŻP powinno być uzgodnienie, tak jak w przypadku stref ATZ, TSA i TRA;
3. brak uwzględnienia roli zarządzającego lądowiskiem;
4. zbędny udział właściwego organu gminy, wystarczy zapis o konieczności respektowania lokalnych procedur hałasowych. Organy gminy nie posiadają kompetencji ani uprawnienia do wypowiedzania się w kwestiach ruchu lotniczego;
5. jeżeli strefa jest wyznaczana poza ATZ, prawo jej wyznaczenia – poza zarządzającym lotniskiem – winien mieć użytkownik strefy TSA/TRA (po to są ustanawiane, zob. § 8 ust. 1 rozporządzenia w/s struktury przestrzeni powietrznej: *TSA i TRA ustanawia się dla realizacji jednego z następujących celów: 1) zaspokojenia potrzeb operacyjnych lotów statków powietrznych wynikających z realizacji prac badawczo-rozwojowych, lotów treningowych lub próbnych ze względu na bezpieczeństwo tych statków i innych uczestników ruchu lotniczego; 2) prowadzenia działań w ramach szkolenia lotniczego oraz ćwiczeń, podczas których manewry statku powietrznego nie są zgodne z przepisami o ruchu lotniczym.*)
6. proponowana możliwość obniżenia wysokości do 150 m jest całkowicie nieuzasadniona. Uniemożliwi ona trening zawodników Kadry Narodowej oraz rozgrywanie w Polsce Mistrzostw Świata i Europy w akrobacji samolotowej. Ograniczy też zakres Mistrzostw Polski w akrobacji samolotowej. Zgodnie bowiem z regulaminami FAI, minimalne wysokości dopuszczalne na zawodach są określone na poziomie 100 i 50 m (4.2.4.1., Sporting Code Section 6, Part 1):

## UWAGI AEROKLUBU POLSKIEGO DOTYCZĄCE LOTÓW AKROBACYJNYCH

4.2.4.1. The following height limitations have been determined for all contest flights:

Category	Upper	Lower	Disqualification
Unlimited	1000 m	100 m	50 m
Advanced	1100 m	200 m	100 m
Yak 52	1200 m	200 m	100 m

Należy utrzymać ogólną regulację, umożliwiającą na wydanie zgody na loty akrobacyjne poniżej 300 m, bez określania dolnej granicy w rozporządzeniu, ewentualnie przez określenie tej granicy poprzez odwołanie się do granic wyznaczonych przez FAI

7. Utrzymanie obowiązku, aby każdorazowo wносить do Prezesa ULC (wraz z uzasadnieniem) o wyrażenie zgody na obniżenie wysokości dla uprawnionych pilotów poniżej 300 m jest zbędnym wymogiem biurokratycznym. Proponujemy, aby pilot mógł otrzymać stałą zgodę Prezesa ULC, określającą minimalną wysokość, do jakiej może wykonywać loty akrobacyjne w strefie akrobacyjnej położonej w strefie ruchu lotniskowego danego lotniska.

### III. PROPONOWANE ZAPISY DO LOTÓW AKROBACYJNYCH

1. Loty akrobacyjne, które nie są wykonywane w strefie pokazów lotniczych, mogą być wykonane wyłącznie w strefie lotów akrobacyjnych.
2. Dopuszcza się wykonywanie lotów akrobacyjnych poza wyznaczoną strefą w przypadku nauki akrobacji, jeżeli nad wykonywaniem tych lotów nadzór sprawuje uprawniony instruktor.
3. Strefa lotów akrobacyjnych powinna być usytuowana:
  - 1) nad terenem o najmniejszej zwartości zabudowy, w miarę możliwości poza osiedlami i innymi skupiskami ludności
  - 2) w zasięgu ciągłej obserwacji wykonywanych w niej figur akrobacyjnych przez osobę nadzorującą ich wykonanie, jeżeli została ona wyznaczona,
  - 3) w sposób umożliwiający wylądowanie statku powietrznego na lotnisku lub lądowisku w sytuacji awaryjnej, a w przypadku braku takiej możliwości - poza terenem zabudowanym, wyznaczonym przed lotem;
  - 4) z uwzględnieniem bezpieczeństwa mieszkańców osiedli i innych skupisk ludności;
  - 5) z uwzględnieniem lokalnych procedur ochrony przed hałasem
  - 6) w sposób umożliwiający znalezienie się statku powietrznego, po zakończeniu każdej figury akrobacyjnej, w normalnym położeniu na wysokości nie niższej niż 300 m nad terenem - w przypadku strefy lotów akrobacyjnych wyznaczonej w strefie ruchu lotniskowego danego lotniska lub lądowiska, z zastrzeżeniem ust. 6;
  - 7) w sposób umożliwiający znalezienie się statku powietrznego, po zakończeniu każdej figury akrobacyjnej, w normalnym położeniu na wysokości nie niższej niż 500 m nad terenem - w przypadku strefy lotów akrobacyjnych wyznaczonej poza strefą ruchu lotniskowego danego lotniska lub lądowiska.

## UWAGI AEROKLUBU POLSKIEGO DOTYCZĄCE LOTÓW AKROBACYJNYCH

4. Strefę lotów akrobacyjnych wyznacza, w uzgodnieniu z instytucją zapewniającą służby ruchu lotniczego:
  - 1) zarządzający lotniskiem lub lądowiskiem, jeżeli zostanie ona wyznaczona w strefie ruchu lotniskowego (ATZ) danego lotniska lub lądowiska,
  - 2) zarządzający lotniskiem lub lądowiskiem albo inny użytkownik strefy TSA lub TRA, jeżeli strefa akrobacyjna zostanie wyznaczona poza strefą ruchu lotniskowego.
5. Strefa lotów akrobacyjnych wyznaczona nad obszarem wodnym wymaga uzgodnienia z organem właściwym do gospodarowania tym obszarem.
6. W strefie lotów akrobacyjnych wyznaczonej w strefie lotów akrobacyjnych mogą być wykonywane loty akrobacyjne poniżej 300 m przez pilotów, którzy uzyskali zgodę Prezesa Urzędu. Zgoda wydawana jest na wniosek pilota, zawierający:
  - 1) imię i nazwisko, numer licencji i posiadane uprawnienia pilota
  - 2) opis posiadanego wykształcenia i praktyki lotniczej w lotach akrobacyjnych
  - 3) uzasadnienie wniosku i wskazanie proponowanej dolnej granicy lotów akrobacyjnych
  - 4) wskazanie statków powietrznych, na jakich pilot będzie wykonywał loty akrobacyjne
7. Zgoda wydawana jest na okres jednego roku i może być cofnięta przez Prezesa Urzędu, jeżeli pilot wykonuje loty akrobacyjne w sposób zagrażający bezpieczeństwu.
8. Zgoda do wykonywania lotów uprawnia także do wykonywania lotów akrobacyjnych poniżej 300 m w strefach pokazów lotniczych, z zachowaniem przepisów o pokazach lotniczych.